

Interview with Klaus Regling, ESM Managing Director

Published in *Kathimerini* (Greece), 28 January 2018

Interviewer: Eleni Varvitsioti

– Ακούμε συχνά ότι η Ελλάδα θα έχει ενισχυμένη εποπτεία μετά την έξοδο από το μνημόνιο, περισσότερη από Πορτογαλία, Ιρλανδία κ.λπ. Για τις αγορές τι θα ήταν καλύτερο, περισσότερη εποπτεία από τα άλλα κράτη-μέλη ή να βγούμε από το πρόγραμμα χωρίς εποπτεία;

– Οι αγορές πάντα χαίρονται όταν μία χώρα είναι κάτω από την εποπτεία των δανειστών της, τις καθησυχάζει αν θέλουν να επενδύσουν. Η εποπτεία από τη μία είναι όμοια με αυτή που έχουν οι άλλες χώρες που δανείστηκαν από μας. Υπάρχει μεταμνημονιακή εποπτεία, υπάρχει το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης από τον ESM και αυτό θα συμβαίνει για πολλά χρόνια ακόμα. Η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες της Ε.Ε., υπόκειται στο πλαίσιο επιτήρησης της Ε.Ε. όσον αφορά τα δημοσιονομικά της: τη διαδικασία μακροοικονομικής ανισορροπίας και τις ετήσιες συστάσεις που κάνει η Επιτροπή σε όλα τα κράτη-μέλη. Όλα αυτά είναι φυσιολογικά. Ωστόσο, εάν η Ελλάδα επιθυμεί περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους, που σημαίνει ότι οι πιστωτές της θα πρέπει να χορηγήσουν κάτι επιπλέον, τίθεται το λογικό ερώτημα πώς οι χώρες πιστωτές θα ήθελαν να βεβαιωθούν ότι εφαρμόζονται τα συμφωνηθέντα, ότι δεν θα υπάρξει πισωγύρισμα μεταρρυθμίσεων και ότι θα τηρηθούν οι υποσχέσεις σε σχέση με το πρωτογενές πλεόνασμα, με τις μελλοντικές φορολογικές πολιτικές, με τις ιδιωτικοποιήσεις, με τη μείωση των κόκκινων δανείων. Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι αυτά τα πράγματα υλοποιούνται πραγματικά όπως έχει συμφωνηθεί.

– Η Ελλάδα πρέπει να εφαρμόσει έτσι και αλλιώς μία σειρά από μέτρα ακόμα και αν δεν της δοθεί περαιτέρω ελάφρυνση του χρέους. Πώς θα είστε σίγουροι ότι θα εφαρμοστούν τη στιγμή που η χώρα έχει προβλήματα με την ιδιοκτησία του προγράμματος ακόμα και τώρα;

– Δεν θα υπάρχουν περαιτέρω όροι. Νομίζω ότι οι δανειστές θέλουν να δουν ότι τα μέτρα που έχουν συμφωνηθεί, υλοποιούνται και δεν υπάρχει πισωγύρισμα. Οι συζητήσεις για την ελάφρυνση του χρέους τώρα ξεκινάνε και δεν μπορώ να σας πω ποιο θα είναι το αποτέλεσμα. Όταν σχεδιάσαμε το πρόγραμμα, αυτά τα μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις συμφωνήθηκαν για να βοηθήσουν την ελληνική οικονομία και όχι για να ικανοποιήσουν εξωτερικές δυνάμεις. Βλέπουμε ήδη τα οφέλη σήμερα. Αυτά τα μέτρα εφαρμόζονται για να πετύχει η χώρα μεγαλύτερη ανάπτυξη, να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, βιώσιμες και υγιείς εξελίξεις. Είναι προς το συμφέρον της ελληνικής οικονομίας, των Ελλήνων και του ESM. Οι στόχοι μας είναι ίδιοι για αυτό και βλέπω μία μακρά συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και του ESM.

– Ακούστηκε κάπως περίεργα όταν ο πρόεδρος του Eurogroup κ. Σεντένο αναφέρθηκε στη σημασία κυριότητας του προγράμματος ακόμα και τώρα, τους τελευταίους μήνες. Σημαίνει ότι όλα αυτά τα χρόνια η Ελλάδα δεν είχε την κυριότητα του προγράμματος;

– Η κυριότητα του προγράμματος είναι πολύ σημαντική, όπως ήταν σημαντική και στα άλλα κράτη-μέλη. Εγώ την έχω τονίσει πολλές φορές όταν ήμουν στην Αθήνα και έβλεπα ότι έλειπε σε μερικές περιπτώσεις. Τώρα έχει βελτιωθεί, αν και ακόμα υπάρχουν σημάδια ότι δεν είναι στο σημείο που θα τη θέλαμε. Π.χ. οι ιδιωτικοποιήσεις, όπου υπάρχουν διαφορετικές απόψεις. Δεν είναι κακό να

υπάρχει συζήτηση για συγκεκριμένα μέτρα αλλά στο τέλος είναι σημαντικό η κυβέρνηση και όλα τα κόμματα να υποστηρίζουν το πρόγραμμα, καθώς σκοπός του είναι να βοηθήσει την οικονομία και τους Έλληνες. Δεν είναι κάτι που έχει επιβληθεί από εξωτερικές δυνάμεις. Αν αυτό το κατανοούσαν όλοι οι αναμειγμένοι, στη Βουλή, στην κυβέρνηση, στα ΜΜΕ και στον δημόσιο διάλογο, θα βοηθούσε πολύ.

– Η ιδέα (που δουλεύεται τώρα από τα τεχνικά κλιμάκια για την ελάφρυνση του χρέους) ότι όσο μεγαλύτερη θα είναι η ανάπτυξη στη χώρα τόσο μικρότερη θα είναι η ελάφρυνση του χρέους δεν σας ακούγεται αντιπαραγωγική;

– Δεν νομίζω ότι είναι αντιπαραγωγική. Υπάρχουν διαφορετικά συμφέροντα. Οι δανειστές κράτη-μέλη παίρνουν το ρίσκο των δανείων της Ελλάδας διά μέσου του ESM. Αυτό είναι ένα ρίσκο για όλες τις χώρες της Ευρωζώνης και δεν θέλουν περισσότερο ρίσκο από αυτό που χρειάζεται καθώς κάτι τέτοιο δεν είναι πολιτικά δημοφιλές. Υπάρχει κάτι καθυστερητικό στη δήλωση του Eurogroup για την Ελλάδα: η πρόσθετη δέσμευση ότι θα κάνουμε περισσότερα εάν αυτό είναι αναγκαίο μακροπρόθεσμα. Πιστεύω λοιπόν ότι και οι δύο πλευρές προσπαθούν να βρουν μία ισορροπία. Συνεπώς, εργαζόμαστε σε έναν μηχανισμό βασισμένο στην ανάπτυξη για να γίνει (η ελάφρυνση του χρέους) ακριβέστερη. Θα καθορίζει τι θα γίνεται εάν η ανάπτυξη δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες ή είναι καλύτερη από την αναμενόμενη. Αυτό είναι προς το συμφέρον και των δύο πλευρών, είναι ένας δίκαιος συμβιβασμός. Συγχρόνως υπάρχουν και τα πιθανά μέτρα του 2016, για την επιμήκυνση της αποπληρωμής των δανείων, την επιστροφή των κερδών ANFA και SMP. Δεν γνωρίζουμε ακόμα πόσα από αυτά θα είναι αναγκαία αλλά ο μηχανισμός ανάπτυξης που σκεφτόμαστε είναι πέρα από αυτά τα μέτρα.

– Πόσο σημαντικό είναι για τις αγορές η συμμετοχή του ΔΝΤ στο ελληνικό πρόγραμμα;

– Θα ήταν ένα επιπλέον σημάδι ότι το πρόγραμμα του ESM πηγαίνει καλά. Οι αγορές έχουν αντιδράσει καλά τους τελευταίους 12 μήνες με την εφαρμογή του προγράμματος και τις διάφορες αξιολογήσεις. Οι αποδόσεις του ελληνικού ομολόγου έχουν δραματικά μειωθεί, περίπου στο 3,7% για το δεκαετές ομόλογο. Αυτή είναι μία μεγάλη βελτίωση. Οι αγορές θα ψάξουν και για άλλα σημάδια όπως την εκταμίευση του Φεβρουαρίου και ότι όλα τα προαπαιτούμενα έχουν ολοκληρωθεί. Θα θέλουν και δηλώσεις της ελληνικής κυβέρνησης που δείχνουν ότι υπάρχει αληθινή κυριότητα του προγράμματος. Υπάρχουν και προαπαιτούμενα που θέλουμε να δούμε να έχουν ολοκληρωθεί πριν από το τέλος και της τέταρτης αξιολόγησης. Όλα αυτά τα παρακολουθούν πολύ κοντά οι αγορές. Αλλά η απόφαση του ΔΝΤ όσον αφορά την Ελλάδα είναι ένα από τα στοιχεία που θα παίξουν θετικό ρόλο στο να ενισχύσει τη θετική εικόνα που έχουν οι αγορές.

– Το «μαξιλάρι ρευστότητας» που πρέπει να έχει η Ελλάδα πριν από το τέλος του προγράμματος πόσο μεγάλο πρέπει να είναι; Θα πρέπει να καλύπτει όλες τις χρηματοδοτικές ανάγκες για ένα χρόνο μετά τη λήξη του προγράμματος;

– Στον ESM είμαστε προετοιμασμένοι να συνεισφέρουμε στο μαξιλάρι ρευστότητας με σημαντικό τρόπο στην επόμενη εκταμίευση. Αυτή ελπίζουμε να ξεκινήσει τον Φεβρουάριο όταν τα προαπαιτούμενα θα έχουν ολοκληρωθεί, 1,9 δισ. ήδη έχουν δεσμευτεί για τον σκοπό αυτό. Η τελευταία εκταμίευση, μετά την ολοκλήρωση της τέταρτης αξιολόγησης, θα έχει ένα σημαντικό ποσό. Το πιθανότερο είναι το μεγαλύτερο μέρος αυτής της εκταμίευσης να δεσμευτεί για το μαξιλάρι ρευστότητας, που θα μπορούσε να φτάσει σε ένα ποσό 8-10 δισ. ευρώ από τον ESM. Η προσδοκία είναι ότι η Ελλάδα μπορεί να προσθέσει στο εν λόγω αποθεματικό από την έκδοση ομολόγων, δεν ξέρουμε με τι ποσό. Μαζί με τα χρήματα του ESM αυτό θα οδηγούσε σε ένα αρκετά μεγάλο αποθεματικό καθώς θα κάλυπτε περισσότερο από το ήμισυ των ετήσιων χρηματοδοτικών

αναγκών της Ελλάδας. Αυτό θα καθυστερήσει τις αγορές. Εάν οι εξελίξεις της αγοράς συνεχίσουν όπως είναι τώρα, με τις αποδόσεις να είναι πολύ χαμηλότερες από ό,τι πριν από ένα χρόνο και αν το πρόγραμμα συνεχίσει να εφαρμόζεται όπως συμφωνήθηκε, η εμπιστοσύνη της αγοράς μπορεί να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο. Τότε δεν πρέπει να υπάρχει πρόβλημα για την Ελλάδα να βγει στις αγορές. Ήταν πάντα ο στόχος του προγράμματος ότι στο τέλος η Ελλάδα, όπως και οι άλλες χώρες, θα μπορούσε να βγει στις αγορές και να χρηματοδοτηθεί. Επιπλέον, θα υπάρχει και το μαξιλάρι ρευστότητας που θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από τον ESM.

Τέλος οι εκταμιεύσεις μετά τον Αύγουστο

– Ο ESM τελικά θα εκταμιεύσει πολύ λιγότερα από τα 86 δισ. ευρώ που είχαν αρχικά υπολογιστεί. Στο υπόλοιπο ποσό θα μπορούσε να έχει πρόσβαση η Ελλάδα μετά τη λήξη του προγράμματος;

– Το τέλος του προγράμματος είναι το τέλος του προγράμματος, δεν μπορούν να γίνουν εκταμιεύσεις μετά τον Αύγουστο του 2018. Περαιτέρω εκταμιεύσεις σημαίνουν νέο πρόγραμμα και κανένας δεν το θέλει αυτό.

Η ελληνική κυβέρνηση δεν θα το ζητήσει και εγώ δεν βλέπω τον λόγο.